EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 21.11.2018
COM(2018) 770 final

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN KESKUSPANKILLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE JA EUROOPAN INVESTOINTIPANKILLE

Vuotuinen kasvuselvitys 2019: Maailmanlaajuinen epävarmuus vaatii vahvempaa Eurooppaa

JOHDANTO

Vuonna 2019 Euroopan talouden odotetaan jatkavan kasvuaan. Tämän ansiosta ennätysmäärällä ihmisiä on työtä ja miljoonat pääsevät eroon köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä. Jäsenvaltioiden toteuttamat rakenneuudistukset, investoinnit ja vastuullinen finanssipolitiikka yhdistettynä Euroopan tason määrätietoisiin toimiin, kuten Euroopan investointiohjelmaan, ovat osaltaan palauttaneet vakauden Euroopan talouteen ja lisänneet eurooppalaisten vaurautta. Työllisiä on ennätykselliset 239 miljoonaa ihmistä, ja työttömyys on pienentynyt finanssikriisiä edeltäneelle tasolle. Tämän myötä yli kymmenen miljoonaa ihmistä on viime vuosien aikana päässyt eroon köyhyydestä tai sosiaalisesta syrjäytymisestä.[1]

Euroopan taloudella on nyt edessään kuudes jatkuvan kasvun vuosi. Kasvulukujen hajonta euroalueen maiden välillä on pienin talous- ja rahaliiton historiassa. Todellinen lähentyminen on päässyt uudestaan käyntiin, sillä maissa, joissa BKT asukasta kohti on pienempi, on suuremmat kasvuluvut. Vahva kasvu ja alhaiset korot ovat tukeneet julkistalouden alijäämien supistumista, ja alijäämät ovatkin useimmissa tapauksissa palanneet finanssikriisiä edeltäneelle tasolle. Kriisin aiheuttama investointivaje on nyt lähes hävinnyt. Monien vaikeiden vuosien jälkeen Kreikka on saanut menestyksekkäästi päätökseen rahoitustukiohjelmansa ja turvannut asemansa euroalueen ja Euroopan unionin ytimessä.

Talouskasvu ei kuitenkaan hyödytä kaikkia kansalaisia ja maita samalla tavalla, ja se on edelleen haavoittuva maailmanlaajuisen epävakauden ja keskipitkän ja pitkän aikavälin haasteiden edessä. Euroopalla on hallussaan kestävän kasvun perustekijät. Talouskasvun ennustetaan kuitenkin hidastuvan, ja talouskehityksen heikkenemisriskit ovat merkittäviä. Rahoitusolot ovat edelleen suotuisat, mutta kun kasvu jatkuu, inflaatio kiihtyy ja rahapolitiikka vähitellen normalisoituu, rahoitusolojen jonkinasteinen kiristyminen on odotettavissa. Huoli julkistalouden kestävyydestä maissa, joissa velan määrä on suuri, saattaa lisätä rahoituskustannuksia koko taloudessa, myös pankkialalla. Joissakin jäsenvaltioissa työttömyysaste on edelleen korkea ja kotitalouksien tulot ovat pienemmät kuin ennen kriisiä. Toiset jäsenvaltiot kärsivät vajaatyöllisyydestä tai ammattitaitoisen työvoiman puutteesta. Tuottavuuden kasvu on vaimeaa, ja digitaaliteknologia leviää hitaasti. Erät pitkän aikavälin haasteet ovat edelleen vailla ratkaisua, esimerkiksi väestön ikääntyminen, digitalisaatio ja sen vaikutukset työhön, ilmastonmuutos sekä luonnonvarojen kestämätön käyttö. Muita riskitekijöitä ovat esimerkiksi rahapolitiikan nopeampi tiukentaminen Yhdysvalloissa ja sen mahdolliset vaikutukset rahoitusvakauteen kehittyvillä markkinoilla, jatkuvat geopoliittiset jännitteet, jotka vaikuttavat maailmankauppaan, sekä pitkittynyt epävarmuus, joka liittyy unionin tuleviin suhteisiin Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa.

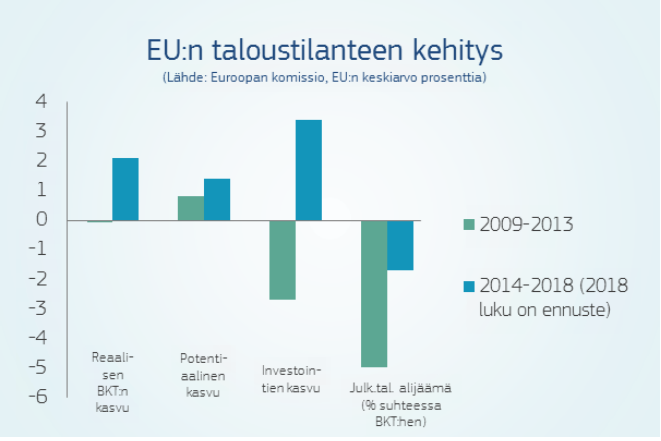
Kasvavat haasteet ja maailmanlaajuinen epävarmuus muistuttavat meitä siitä, että nykyinen talouskehitys tarjoaa tilaisuuden, jota ei saa hukata. Jotta unionista ja sen jäsenvaltioista tulisi vahvempia, osallistavampia ja häiriönsietokykyisiä, on olennaisen tärkeää jatkaa uudistuksia, kohdentaa investoinnit tarkasti ja alentaa velkatasoja yhteisten

[1] Vuoden 2019 yhteisen työllisyysraportin luonnoksessa, joka annetaan yhdessä vuotuisen kasvuselvityksen kanssa, selostetaan perusteellisesti työllisyyden ja sosiaalisten olojen viimeaikaista kehitystä EU:ssa.

eurooppalaisten finanssipoliittisten sääntöjen mukaisesti. Talous- ja finanssipolitiikassa on pidettävä huoli makrotalouden vakaudesta, puututtava suuriin velkamääriin ja luotava puskureita ulkoisia tai kotimaisia häiriöitä vastaan. Näin lievennetään tällaisten häiriöiden sosiaalisia ja työllisyysvaikutuksia. Investoinneissa ja rakenneuudistuksissa on entistäkin enemmän keskityttävä potentiaalisen kasvun edistämiseen.

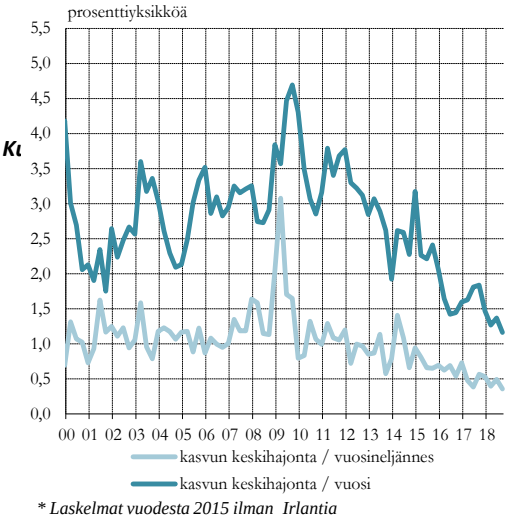
Häiriönsietokykyinen ja osallistava talous antaa unionille mahdollisuuden hyödyntää vahvuuksiaan maailmanlaajuisesti ja puolustaa monenvälisyyden ja taloudellisen yhdentymisen etuja. Euro tuottaa vakautta ja antaa suojaa kasvavilta riskeiltä, joita maailmantalouden näkymiin kohdistuu. Euron rakennetta on kuitenkin vielä vahvistettava. Myös täysin yhdentyneet ja hyvin toimivat sisämarkkinat auttavat suojaamaan Eurooppaa tulevilta häiriöiltä ja kriiseiltä samalla kun aidon pääomamarkkinaunionin myötä vapautuu lisärahoitusta, jota Euroopan kasvu tarvitsee. On tärkeää saada unionin käyttöön nopeasti pitkän aikavälin talousarvio, jossa otetaan huomioon innovaatioiden, taloudellisen ympäristön ja geopolitiikan nopea kehitys. Näin tuetaan rakennemuutosta ja tehdään Euroopasta vahvempi ja yhtenäisempi tilanteessa, jossa epävarmuudet lisääntyvät niin kotona kuin ulkomaillakin. Jotta unionin sosiaalinen ulottuvuus vahvistuisi ja elin- ja työolot paranisivat lähentymällä ylöspäin, on tarpeen muuttaa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa julistetut periaatteet teoiksi sekä Euroopan tasolla että kansallisella tasolla.

1. NELJÄ KASVUN, TYÖPAIKKOJEN JA INVESTOINTIEN VUOTTA

Vuonna 2014 Eurooppa oli juuri toipumassa pahimmasta finanssi- ja talouskriisistä miesmuistiin. Reaalinen talouden tuotos oli vasta elpymässä kriisiä edeltäneelle tasolle, ja pitkittynyt alhaisten investointien kausi ja muut tekijät vaikuttivat tuottavuuteen ja kilpailukykyyn. Suuret julkistalouden alijäämät ja muut makrotalouden epätasapainot uhkasivat haurasta elpymistä. Kriisin sosiaaliset seuraukset tuntuivat voimakkaasti kaikkialla unionissa, sillä työttömyys, erityisesti nuorisotyöttömyys, oli erittäin suurta ja köyhyys ja sosiaalinen eriarvoisuus lisääntyivät.

Kuvio 1 *BKT:n kasvun hajonta euroalueella (2000-2018). Lähde: Euroopan komissio*

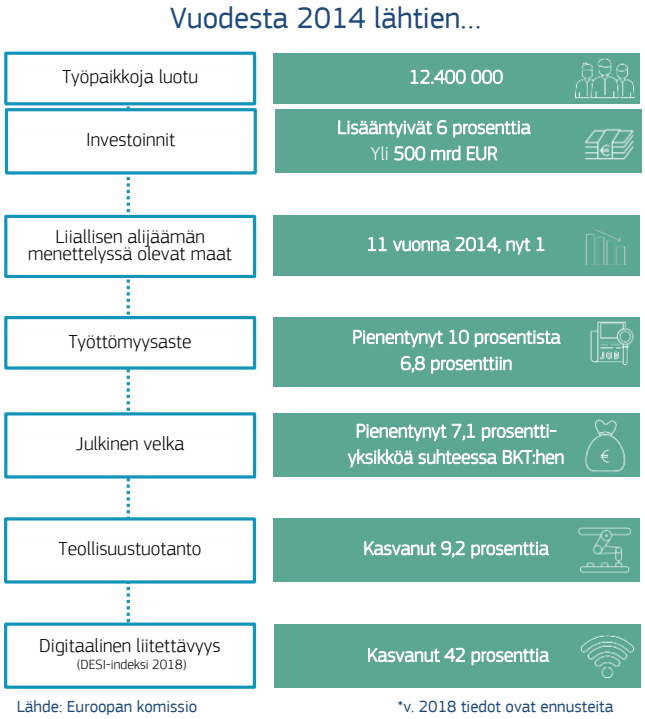

** Laskelmat vuodesta 2015 ilman Irlantia*

Eurooppa on nyt pitkälti jättänyt talous- ja finanssikriisin taakseen. Euroopan taloudella on nyt edessään kuudes peräkkäinen kasvun vuosi. Talouskasvu on ollut vakaata, ja samalla investoinnit ovat elpyneet, kulutuskysyntä on vahvistunut,

julkistalous on kohentunut ja työpaikkoja on koko ajan syntynyt lisää, vaikka tilanne onkin parantunut eri tahtiin eri maissa. Euroalueen maiden kasvuprosenttien hajonta on pienempi kuin koskaan sitten rahaliiton perustamisen (ks. kuvio 1).[2]

Myös mikrotaloudelliset tulokset ovat parantuneet viime vuosina. Tuottavuuskuilu Yhdysvaltoihin nähden ei kasva, ja EU:n tehdasteollisuuden tuotanto on lisääntynyt huomattavasti. Euroopan teollisuustuotteille ja palveluille on ollut jatkuvasti kysyntää maailmanmarkkinoilla, vaikka kehittyvien talouksien markkinoilta tuleva kysyntä onkin supistunut ja öljyn hinta noussut. Jäsenvaltioiden digitaalinen liitettävyys on lisääntynyt yli 40 prosenttia vuodesta 2014.

Puheenjohtaja Jean-Claude Juncker esitteli virkaan astuessaan kunnianhimoisen ohjelmansa – *työllisyyden, kasvun, oikeudenmukaisuuden ja demokraattisen muutoksen ohjelman*. Työpaikat, kasvu ja investoinnit olivat selvästi etusijalla niiden kymmenen painopisteen joukossa, jotka ohjelmassa esitettiin. Siitä lähtien EU:n talous- ja sosiaalipolitiikan kolme tärkeintä pilaria ovat olleet investointien koordinoitu kasvattaminen, jatkuva sitoutuminen rakenneuudistuksiin ja vastuullinen finanssipolitiikka. Yhdennettyjen suuntaviivojen[3] mukaisesti nämä tekijät ovat muodostaneet positiivisen kierteen, joka on vahvistanut talouden elpymistä ja tukenut talouskasvua.

Euroopan investointiohjelma on auttanut merkittävästi vuonna 2014 annettujen lupausten täyttämisessä.[4] Ohjelma on jo tähän mennessä kasvattanut EU:n BKT:tä 0,6 prosenttia, ja sen odotetaan tuottavan vielä 0,7 prosentin lisäkasvun BKT:hen vuoteen 2020 mennessä. Se on helpottanut julkisten ja yksityisten investointien ohjaamista hankkeisiin, joilla varmistetaan pitkän aikavälin kasvu. Euroopan investointiohjelma eli

[2] Ks. myös Euroopan keskuspankin vuosikertomus 2017 (huhtikuu 2018), jossa siinäkin painotetaan, että vuonna 2017 erot euroalueen kasvuvauhdissa, mitattuna bruttoarvonlisäyksen keskihajontojen perusteella, olivat pienimmät sitten vuoden 1998 (vuonna 1998 keskihajonta oli 1,47σ, kun vuonna 2017 se oli 0,75σ).

[3] Sellaisina kuin ne esitetään jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista 16 päivänä heinäkuuta 2018 annetussa neuvoston päätöksessä (EU) 2018/1215 sekä jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista 14 päivänä heinäkuuta 2015 annetussa neuvoston suosituksessa (EU) 2015/1184.

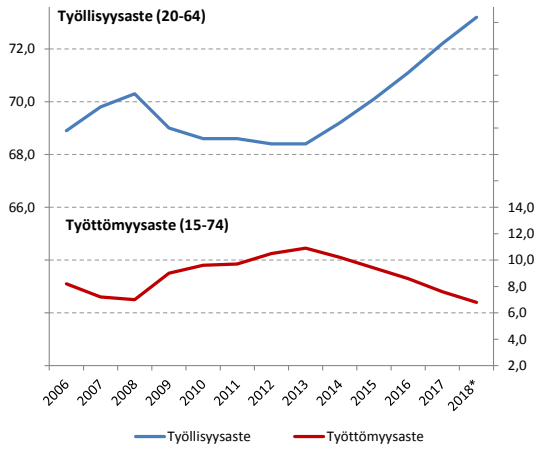
[4] Euroopan investointiohjelman tämän hetkistä tilannetta ja jatkotoimia koskeva komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, alueiden komitealle ja Euroopan investointipankille: *Euroopan investointiohjelma: tilannekatsaus ja jatkotoimet* (COM/2018/771 final).

Junckerin suunnitelma on täydentänyt kansallisia toimia, joilla on pyritty parantamaan rahoituksen saatavuutta, ja se on lisännyt ja monipuolistanut rahoitusvälineiden saatavuutta elpymisvaiheen aikana. On arvioitu, että ohjelman toimien avulla on jo nyt luotu yli 750 000 työpaikkaa, ja tämän luvun odotetaan kasvavan 1,4 miljoonaan vuoteen 2020 mennessä.

Se, että on edetty kohti vakaata finanssipolitiikkaa ja toteutettu rakenneuudistuksia, on vaikuttanut olennaisesti siihen, että velkamäärät ovat pienentyneet ja on luotu uusia ja parempia työpaikkoja. Talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä toteutettujen rakenneuudistusten avulla on tuettu osallistavaa kasvua ja työllisyyttä ja samalla vähennetty makrotalouden epätasapainoja. Tätä kehitystä on edelleen tukenut se, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari on vuodesta 2018 lähtien otettu huomioon kaikissa talouspolitiikan EU-ohjausjakson toimissa. Julkistalouden kurinalaisuus on turvannut rahoitusvakauden monissa jäsenvaltioissa. Julkistalous on nyt terveemmällä pohjalla, vaikkakin hyvin velkaantuneissa maissa finanssipoliittisia puskureita on taas kasvatettava määrätietoisemmin. Julkisen varainkäytön laatu on parantunut, mikä on myös investointien elpymisen ansiota. Yritystoiminnan edellytyksiä on parannettu esimerkiksi keventämällä hallinnollista taakkaa tai tehostamalla verojärjestelmiä. Tämä on ollut keskeistä, kun on pyritty luomaan oikeanlaista sääntely-ympäristöä ja edistämään yrittäjyyteen ja työpaikkojen luomiseen kannustavaa ilmapiiriä. Sekä kansallisella että EU:n tasolla on edistytty monilla aloilla. Esimerkkejä tästä ovat palvelut, infrastruktuuri, laajakaistat, energia, liikenne, kiertotalous, työmarkkinauudistukset, terveydenhuolto, koulutus, tutkimus ja innovointi. Näillä aloilla on luotu uusia mahdollisuuksia työllisyydelle ja kasvulle.

Kaikki tämä on lisännyt osallistavaa kasvua ja vaikuttanut osaltaan siihen, että työmarkkinat ja sosiaaliset olot ovat parantuneet merkittävästi. Vuoden 2018 toisella neljänneksellä 20–64-vuotiaiden työllisyysaste nousi 73,2 prosenttiin, joka on EU:n kaikkien aikojen ennätys (ks. kuvio 2). Jos kehitys jatkuu tällaisena, EU on hyvässä vauhdissa kohti Eurooppa 2020 -tavoitettaan, joka on 75 prosentin työllisyysaste vuonna 2020. Samaan aikaan työttömyysaste on tämän seurauksena äskettäin laskenut 6,8 prosenttiin eli kriisiä edeltäneelle tasolle. Myös pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys ovat laskusuunnassa. Silti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömiä on joissakin jäsenvaltioissa edelleen runsaasti. Kun työmarkkinat ovat parantuneet, köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten määrä (113 miljoonaa vuonna 2017) on ensimmäistä kertaa pienempi kuin ennen kriisiä. Tästä huolimatta työssäkäyvien köyhyys on suurta ja kasvaa useissa jäsenvaltioissa. Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa ovat edelleenkin erityisesti lapset, vammaiset ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt.

***Kuvio 2** - Työmarkkinoiden kehitys*

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus
* vuoden 2018 luvut koskevat 2. ja 3. vuosineljännestä, työllisyys ja työttömyys (kausitasoitettu)

2. KESKEISET TULEVAISUUDEN HAASTEET

Vaikka edistystä on saatu aikaan, ulkoiset riskit ja haasteet ovat kasvussa. Tästä syystä Euroopan on oltava toimissaan vahvempi ja yhtenäisempi. EU:n on kyettävä toimimaan menestyksellisesti epävarmassa ja nopeasti muuttuvassa globaalissa ympäristössä, jossa haasteita aiheutuu vaikkapa siitä, että Kiina on mukana maailmanlaajuisessa arvoketjussa, tai siitä, että Yhdysvallat on protektionistisilla toimillaan häirinnyt sodanjälkeisen talousjärjestyksen toimintaa.

Se, onko tulevaisuutemme vauras, riippuu siitä, kykeneekö Eurooppa puuttumaan pitkittyneisiin haavoittuvuuksiinsa, vastaamaan pidemmän aikavälin haasteisiin ja hallitsemaan kasvavia maailmanlaajuisia riskejä. Globalisaatio on tukenut talouskasvua, mutta se ei ole tuonut yhtäläisiä hyötyjä kaikille. Joillakin alueilla ja joillakin aloilla on ollut vaikeuksia hyödyntää markkinoiden yhdentymistä ja teknologisia innovaatioita. Tuloerot ovat pysyneet itsepintaisesti suurina, vaikka taloustilanne on ollut suotuisa.

Monissa jäsenvaltioissa heikko uudistusvauhti, alhainen tuottavuuden kasvu ja suuri velkamäärä heikentävät talouden kasvupotentiaalia. Väestön ikääntyminen, digitalisaatio ja ilmastonmuutos kasaavat paineita Euroopan työvoimaa, sosiaaliturvajärjestelmiä ja teollisuutta kohtaan. Eurooppalaisten on pakko innovoida ja toteuttaa uudistuksia, jos he haluavat säilyttää korkean elintasonsa.

Laatikko: Keskeiset riskit ja haasteet

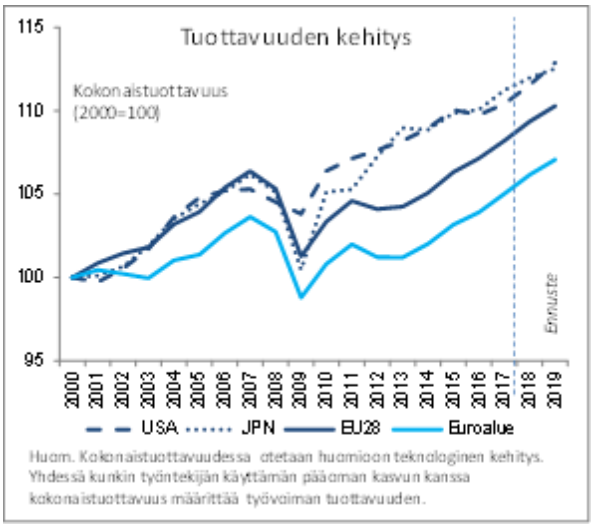
- ✓ *Pitkittyneet haavoittuvuudet:* alhainen tuottavuuden kasvu; itsepintaisesti jatkuvat tuloerot ja hidas köyhyyden väheneminen; alueelliset erot; suuri julkinen ja yksityinen velka sekä muut jäljellä olevat makrotalouden epätasapainot erityisesti euroalueella.
- ✓ *Lyhyen aikavälin haasteet:* lisääntyvän protektionismin ja geopoliittisten jännitteiden vaikutus kauppasuhteisiin; kehittyvien talouksien markkinoiden epävakaus; ammattitaidon kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuus ja orastava työvoimapula joissakin maissa ja joillakin aloilla; muuttoliike; uusien digitaalitekniikoiden hidas leviäminen; keskuspankkielvytyksen asteittainen lopettaminen; uudistusvauhdin pysähtyminen tai uudistusten peruuntumisriski ja julkistalouden epätasapainojen paheneminen.
- ✓ *Keskipitkän ja pitkän aikavälin haasteet*: digitalisaation kasvupotentiaalin hyödyntäminen; teknologisten muutosten vaikutukset työntekijöihin ja tiettyihin aloihin; väestörakenteen muutosten ja muuttoliikkeen vaikutukset; ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen; luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen.

Kestävä kasvu edellyttää vastaisuudessakin makrotaloudellista vakautta ja tervettä julkista taloutta. Rakenneuudistusten toteuttaminen vahvistaa julkistalouden liikkumavaraa, sillä kasvua vauhdittavat uudistukset vähentävät velan määrää. Vaikutus toimii kuitenkin myös toisin päin: velan vähentäminen voi synnyttää edellytyksiä investoinneille ja kasvulle. Samalla kun kaikkien maiden olisi poistettava investointien esteitä, tasapainottumista edistäisi niiden euroalueen maiden kannustaminen lisäinvestointeihin, joissa on suuri vaihtotaseen ylijäämä.

Jotta mahdollisista häiriöistä voitaisiin selvitä tulevaisuudessa, on toteutettava hanke, joka on ollut jo pitkään vireillä – talous- ja rahaliiton syventäminen. Painopisteenä on oltava pankkiunionin nopea viimeistely. Osana tätä hanketta on perustettava yhteisen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestely ja luotava mielekäs keskitetty vakautusjärjestely, jonka avulla selviydytään suurista epäsymmetrisistä häiriöistä. Samalla on huolehdittava siitä, että kannustimet rakenneuudistusten toteuttamiseen kansallisella tasolla ovat jatkossakin vahvoja. Komissio on tehnyt näiden tavoitteiden saavuttamiseksi useita konkreettisia ehdotuksia, joista useimmat odottavat nyt parlamentin ja neuvoston hyväksyntää. Maailmanlaajuiset taloudelliset epävarmuustekijät vaikuttavat yritysten ja kuluttajien luottamukseen sekä talousnäkymiin. Viivästyneiden toimien kustannukset kasvavat tästä syystä koko ajan ja perusteet sille, että euron kansainvälistä asemaa vahvistetaan, tulevat aina vain vahvemmiksi. Vahvan talouden myötä EU voi hyödyntää vahvuuksiaan maailmanlaajuisesti ja samalla edistää monenvälisyyttä.

Kun protektionismi ja kaupalliset jännitteet ovat lisääntyneet maailmalla, myös hyvin toimivien sisämarkkinoiden merkitys on lisääntynyt.[5] Jotta näkyvissä olevia uhkia voitaisiin lieventää, on olennaisen tärkeää viedä nopeasti loppuun kesken olevat pääoma- ja energiamarkkinoiden ja digitaalitalouden uudistukset, ottaa käyttöön uskottavat toimet lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi ja jatkaa hyödyke- ja palvelumarkkinoiden uudistuksia kansallisella tasolla. Ehdotetut EU:n toimenpiteet[6], joilla lisätään työvoiman liikkuvuutta vahvistamalla selkeät ja oikeudenmukaiset säännöt, ovat avainasemassa sen varmistamiseksi, että sisämarkkinat hyödyttävät kansalaisia laajemmin. Yhteisymmärrys yhdistettyä yhtiöveropohjaa koskevista yhdenmukaisista säännöistä hyödyttäisi sisämarkkinoilla toimivia yrityksiä, sillä rajat ylittäviä veroesteitä voitaisiin sen myötä poistaa.

***Kuvio 3** — Lähde: Euroopan komissio*

Kahden viime vuosikymmenen aikana euroalueen kokonaistuottavuus on jäänyt jälkeen suurista maailmanlaajuisista kilpailijoista (ks. kuvio 3). Tuottavuuden lisääminen on ratkaisevan tärkeää talouskasvun ylläpitämiseksi. Erityisesti EU voi tuottavuuden kasvun avulla pitää yllä kilpailukykyä, kasvattaa palkkoja, luoda laadukkaita työpaikkoja ja synnyttää ylöspäin suuntautuvaa elintasojen lähentymistä. Suurempi tuottavuuden kasvu antaisi EU:lle myös tilaisuuden osallistua laajemmin globaaleihin arvoketjuihin.

[5] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: *Sisämarkkinat muuttuvassa maailmassa – ainutkertainen voimavara, joka edellyttää uutta poliittista sitoutumista* (COM/2018/772 final).
[6] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan työviranomaisen perustamisesta (COM/2018/131 final).

Tuottavuus vaihtelee huomattavasti EU:n yritysten, alueiden ja toimialojen välillä. Erityisesti useimmilla palvelualoilla tuottavuuden kasvu jää jälkeen tehdasteollisuuden ja kansainvälisen kilpailun vauhdista. Tämä vaikuttaa merkittävästi EU:n kilpailukykyyn, sillä 90 prosenttia uusista työpaikoista syntyy palvelualoille. Useimmissa jäsenvaltioissa tuottavimmat yritykset ovat lisänneet tuottavuuttaan, kun taas vähiten tuottavat yritykset polkevat paikallaan. Tämä viittaa siihen, että teknologian leviäminen innovatiivisimmista yrityksistä muuhun talouteen on hidastunut. Allokatiivisen tehokkuuden parantaminen auttaisi siirtämään pääomaa ja työvoimaa vähemmän tuottavista yrityksistä tuottavampaan toimintaan. Tämä vähentäisi hajontaa ja lisäisi kokonaistuottavuutta. Koska tuottavuus vaikuttaa palkkojen kasvuun, tuottavuuden lisääminen nostaisi myös palkkoja.

Taloudet, jotka ovat yhä digitalisoituneempia ja globalisoituneempia, tarvitsevat menestyäkseen suurempia ja älykkäämpiä investointeja osaamiseen ja koulutukseen. Digitalisaatio tarjoaa merkittäviä etuja mutta tuo mukanaan myös haasteita työntekijöille ja työnantajille. Meneillään oleva teknologinen muutos merkitsee sitä, että jopa perinteisillä teollisuudenaloilla on tehtävä nopeita uudelleenjärjestelyjä. Tämä edellyttää pätevämpää työvoimaa ja osaamisen kehittämistä. Se, että ammattitaidon tarjonta ja kysyntä eivät kohtaa, on merkittävä ongelma jo nyt, sillä 40 prosenttia EU:n työnantajista ilmoittaa, että on vaikeaa löytää työntekijöitä, joilla on oikeanlaista osaamista. Heikosti koulutettujen työntekijöiden keskimääräinen työllisyysaste on EU:ssa lähes 30 prosenttiyksikköä alempi kuin korkeasti koulutettujen vastaava luku. Useammalla kuin 60 miljoonalla aikuisella on riittämätön luku-, kirjoitus- ja laskutaito sekä puutteelliset digitaaliset taidot.

Suuret alueelliset erot ovat edelleen keskeinen huolenaihe. EU on ollut ainutlaatuinen lähentymisautomaatti, joka on sekä laajentunut että lisännyt yhteenkuuluvuutta jäsenvaltioiden sisällä ja niiden välillä. Kuitenkin monissa EU-maissa eräät alueet ovat jääneet jälkeen. Vaikka köyhimmät alueet ovat vaurastuneet vuodesta 2010, taloudelliset erot niiden ja rikkaampien alueiden välillä ovat kasvaneet. On vaarana, että teknologinen muutos ja energiasiirtymä lisäävät näitä eroja. Tämän välttämiseksi olisi toteutettava alueellista kilpailukykyä parantavia toimenpiteitä, joiden avulla esimerkiksi luodaan kannustimia uuden teknologian käyttöönottoon, koulutetaan työntekijöitä uudelleen ja puututaan väestökatoon. Näissä kysymyksissä EU:n koheesiopolitiikan avulla toteutetut investoinnit ovat tärkeitä, samoin kuin kansalliset uudistukset, joilla pyritään edistämään potentiaalista kasvua, osallistavuutta ja hyvää hallintotapaa. Uutta monivuotista rahoituskehystä koskevilla komission ehdotuksilla pyritään tiivistämään yhteyttä talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä havaittujen rakenteellisia uudistuksia koskevien tarpeiden ja jäsenvaltioissa EU:n rahoituksella tehtyjen investointien välillä. Tavoitteena on edistää kilpailukykyä ja yhteenkuuluvuutta.

Vaikka tuloerot ovat EU:ssa alhaisemmat kuin muissa kehittyneissä talouksissa, ne ylittävät edelleen kriisiä edeltäneen tason. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteena on varmistaa lähentyminen niin että työ- ja elinolot paranevat. Uudistukset ovat tältä osin ratkaisevan tärkeitä. On esimerkiksi kehitettävä osallistavia ja kasvua edistäviä sosiaaliturvajärjestelmiä, oikeudenmukaisempia vero- ja etuusjärjestelmiä sekä sellaisia työmarkkinajärjestelmiä, jotka yhdistävät tuloksellisesti joustavuuden ja turvallisuuden. Se,

että uusia työn tekemisen muotoja ilmaantuu, esimerkiksi alustatyö ja omaan lukuun tehtävä työ, merkitsee sitä, että sosiaaliturva, joka on perinteisesti kattanut kokoaikaisissa, vakinaisissa työsuhteissa olevat työntekijät, kaipaa nykyaikaistamista ja mukauttamista. Globalisoituneessa maailmassa yksittäisten hallitusten mahdollisuudet verottaa suurituloisimpia ja varakkaimpia henkilöitä ovat koko ajan kutistuneet. Osallistavampi kasvu edellyttää oikeudenmukaisempaa verotusta, myös digitaalitalouden alalla siten kuin EU:n toimenpide-ehdotuksissa esitetään.

Euroopan väestön ikääntyminen on haaste eläke-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitojärjestelmille. On ennustettu, että yli 65-vuotiaiden määrä suhteessa 15–64-vuotiaiden määrään kasvaa 28,8 prosenttiin vuonna 2015, 35,1 prosenttiin vuonna 2025 ja yli 50 prosenttiin vuonna 2050. Tämä vaikuttaa merkittävästi talouskasvuun ja resurssien jakautumiseen tulevaisuudessa ja edellyttää lisätoimenpiteitä, joilla varmistetaan julkistalouden kestävyys ja järjestelmien riittävä kattavuus. Nuorten tilanne on erityisen huolestuttava, sillä heihin kohdistuva rasitus voi olla kaksinkertainen: he maksavat suurempia maksuja eläkejärjestelmään työuransa aikana mutta saavat työuransa päätyttyä pienempiä eläkkeitä. Väestön ikääntymiseen liittyviä sosiaalisia ja julkistalouden riskejä voitaisiin lieventää tekemällä työmarkkinoista dynaamisempia ja osallistavampia sekä uudistamalla hyvinvointijärjestelmiä.

3. OIKEAT PAINOPISTEET VAURAAN TULEVAISUUDEN VARMISTAMISEKSI

Euroopan on sovellettava pitkän aikavälin lähestymistapaa ja lisättävä sosioekonomista kestävyyttään selvitäkseen häiriöistä ja kyetäkseen hyödyntämään uusia mahdollisuuksia. Vakaan kasvun Euroopassa vallitsee nyt oikeanlainen ympäristö sille, että keskeneräiset ja kiireelliset uudistukset, jotka ovat välttämättömiä tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi, toteutetaan.

On tehtävä oikeat politiikkavalinnat nyt, jotta kasvu olisi suurempaa ja oikeudenmukaisempaa, jotta syntyisi parempia työpaikkoja ja jotta valmiudet tasoittaa maailmanlaajuisten suhdannevaihteluiden vaikutuksia vahvistuisivat. On välttämätöntä asettaa johdonmukaiset painopisteet, jotta kansallisia uudistussuunnitelmia voidaan ohjata ja EU-tason toimia täydentää. Vauraan tulevaisuuden keskeisiä edellytyksiä ovat edelleenkin 1) laadukkaat investoinnit; 2) uudistukset, joilla lisätään tuottavuuden kasvua, osallistavuutta ja instituutioiden laatua; ja 3) rahoitusjärjestelmän makrovakauden ja terveen julkistalouden varmistaminen.

Laadukkaat investoinnit

Investoinnit ovat kasvun ja työpaikkojen luomisen moottori. Jäsenvaltioiden on edelleenkin vahvistettava ympäristöä, joka on suotuisa kasvua edistäville investoinneille. Samalla kun tehdään hyvin kohdennettuja julkisia ja yksityisiä investointeja, olisi toteutettava myös hyvin suunniteltuja rakenneuudistuksia. Investointien avulla olisi rakennettava tai parannettava strategista infrastruktuuria, vahvistettava inhimillistä pääomaa tulevaisuuden kilpailukyvyn takaamiseksi sekä parannettava työ- ja elinoloja. Investointien avulla olisi lisäksi edistettävä EU:n tavoitteeksi asettamaa siirtymistä kohti vähähiilistä kiertotaloutta ja

näin tuettava pitkän aikavälin kestävyyttä. Investoinnit, jotka ovat ympäristön kannalta kestäviä, voivat itse asiassa lisätä tuottavuutta koko taloudessa, sillä tällaiset investoinnit lisäävät resurssitehokkuutta ja vähentävät tuotantokustannuksia.

Tutkimuksen ja innovoinnin investointivajeet ovat merkittäviä,[7] **myös digitaali-infrastruktuurin ja aineettoman omaisuuden osalta**. Digitaaliteknologian yleistyminen muuttaa perusteellisesti innovoinnin dynamiikkaa. Verkostovaikutukset lisääntyvät ja innovointiprosessi monimutkaistuu. Innovaatiohyödyt keskittyvät muutamiin johtaviin yrityksiin, joiden tuottavuuden kasvu on ollut voimakasta. Jotta varmistettaisiin, että innovaatioiden tuottavuutta kasvattava vaikutus ulottuisi laajemmalle, innovaatioita olisi levitettävä laajemmalle ja niitä olisi otettava enemmän käyttöön kaikkialla EU:ssa. Investoinneilla olisi vahvistettava tieteen ja yritysmaailman välisiä yhteyksiä. Tällöin olisi keskityttävä entistä enemmän innovaatioiden levittämiseen ja uusien markkinoiden luomiseen, digitaalisen infrastruktuurin laajentamiseen (esim. laajakaistat ja pienten ja keskisuurten yritysten digitalisointi) sekä sellaisten taitojen kehittämiseen, joita yritykset todella tarvitsevat.

Investoinnit koulutukseen ja osaamiseen ovat ratkaisevan tärkeitä, kun halutaan lisätä tuottavuutta ja pitää yllä työllisyyttä nopeiden muutosten ja digitalisaation maailmassa. Jäsenvaltioiden olisi annettava nuorille taitoja, joita työmarkkinoilla tarvitaan, mutta samalla olisi mahdollistettava elinikäinen oppiminen ja edistettävä sitä. Jäsenvaltioiden olisi lisättävä työvoiman, erityisesti matalan osaamistason työntekijöiden, mukautumiskykyä sen varmistamiseksi, että teknologian kehitys tulisi hyödynnetyksi optimaalisesti. Lisäksi olisi erityisesti puututtava siihen, että mahdollisuudet päästä laadukkaaseen koulutukseen jakautuvat useimmissa jäsenvaltioissa edelleenkin epätasa-arvoisesti.

[7] Tällä hetkellä EU:ssa investoidaan 2,03 prosenttia bruttokansantuotteesta tutkimukseen ja kehitykseen. Tämä on kaukana EU:n 3 prosentin kokonaistavoitteesta ja jatkuvasti huomattavasti jäljessä muiden kehittyneiden talouksien vastaavista luvuista (Yhdysvallat 2,79 %, Japani 3,29 % ja Etelä-Korea 4,23 %).

Laatikko: Tiedot ja taidot, joita huomisen kasvu vaatii

Laadukkaat julkiset koulutusinvestoinnit ovat keskeisiä, kun halutaan lisätä osaamisvaltaista, kestävää ja osallistavaa kasvua. Heikot koulutustulokset vaikuttavat merkittävästi tulevaisuudessa toteutuvaan työllisyysasteeseen, köyhyyden määrään ja kilpailukykyyn. Innovaatioiden työpaikkoja vähentävä vaikutus tekee laadukkaasta koulutuksesta entistä tärkeämpää. Useimmissa jäsenvaltioissa tämä merkitsee sitä, että koulutusjärjestelmiä on edelleen uudistettava ja niihin on investoitava lisää. Koulutustason nostamiseen tarkoitetut investoinnit voisivat olla tehokkaampia ja paremmin työmarkkinoiden tarpeita vastaavia.

On elintärkeää varmistaa, että mahdollisuudet saada laadukasta koulutusta jakautuvat tasa-arvoisesti ja että koulutustulokset ovat hyviä. Tämä vaatii riittäviä investointeja. Kattava strateginen lähestymistapa on keskeinen. Usein on lähdettävä liikkeelle siitä, että varmistetaan pääsy tasokkaaseen varhaiskasvatukseen, joka on ensimmäinen askel myöhempään menestykseen koulussa ja työelämässä. Lisäksi toimenpiteiden painopistealueena olisi pidettävä perustaitojen parantamista samoin kuin opettajien ja kouluttajien perus- ja täydennyskoulutuksen vahvistamista. Jäsenvaltioiden olisi parannettava myös ammattikoulutusjärjestelmiä ja tehtävä niistä houkuttelevampia, jotta oppilaat valitsisivat ammattikoulutuksen useammin ensimmäiseksi vaihtoehdokseen. Tähän voitaisiin päästä tekemällä ammattikoulutusjärjestelmät joustavammiksi ja paremmin työmarkkinoiden tarpeita vastaaviksi. Lisäksi olisi lisättävä mahdollisuuksia työssäoppimiseen ja oppisopimuskoulutukseen. Myös korkea-asteen koulutusta olisi uudenaikaistettava.

On ratkaisevan tärkeää kehittää elinikäiseen oppimiseen liittyvä strateginen lähestymistapa. Ihmisten kykyä selviytyä muutoksista olisi lisättävä. Tästä syystä olisi toteutettava politiikkatoimia, joilla tuetaan kaikkien aikuisten aktiivista osallistumista uudelleenkoulutukseen tai osaamisensa parantamiseen. Työmarkkinoita ja osaamista koskevien luotettavien tietojen avulla olisi tuettava menopäätöksiä ja ennakoitava mahdollisia rakenneuudistustarpeita. Elinikäistä oppimista koskevien strategioiden onnistuminen riippuu suurelta osin ohjaus- ja tukipalveluista kaikissa oppimisen vaiheissa. Matalan osaamistason aikuisille olisi tarjottava enemmän mahdollisuuksia osaamisensa, myös laaja-alaisten ja digitaalisten taitojensa, parantamiseen sekä sellaisen ammattipätevyyden hankkimiseen, jota työmarkkinoilla tarvitaan. Näin tuetaan myös maahanmuuttajien kotoutumista ja heidän osaamisensa ja ammattipätevyytensä hyödyntämistä.

Tämänhetkisen talouskasvun siivittämänä olisi tehtävä etupainotteisia investointeja, joilla uudenaikaistetaan Euroopan teollisuutta, liikennettä ja energiajärjestelmiä ja edistetään niiden irtautumista hiilestä. Näille aloille tehtävien infrastruktuuri-investointien olisi vastattava tulevaisuuden muuttuviin tarpeisiin ja helpotettava EU:n yritysten osallistumista kansainvälisiin arvoketjuihin sisämarkkinoilla ja niiden ulkopuolella. Jotta EU saavuttaisi vuodelle 2030 asettamansa ilmasto- ja energiatavoitteet, energian ja luonnonvarojen käytön irrottamista talouskasvusta on Pariisin ilmastosopimuksen sitoumusten mukaisesti edelleen jatkettava. Investoiminen matalahiiliseen kiertotalouteen, myös innovaatioiden avulla, on yksi tärkeimmistä keinoista, joiden avulla Eurooppa voi edelleen olla maailmanlaajuisesti kilpailukykyinen ja lisätä tuottavuuttaan vaarantamatta eurooppalaisten elintasoa. Liikenneinfrastruktuurin parantaminen on edelleen haaste monelle jäsenvaltiolle. Tämä koskee myös investointeja älykkääseen, kestävään ja turvalliseen liikkuvuuteen, esimerkiksi päästöttömään liikenteeseen. Asuntorakentamiseen olisi tehtävä kohdennettuja investointeja samalla kun kansallista sääntelyä yksinkertaistetaan, jotta asumisesta tulisi edullisempaa ja energiankulutusta voitaisiin hillitä.

Yksityisiä investointeja, jotka saavat rahoitusta hyvin toimivilta ja yhdennetyiltä pääomamarkkinoilta, on hyödynnettävä täysimääräisesti. Kun pääomamarkkinaunionin luomiseen liittyvä EU:n toimintasuunnitelma[8] on lähes toteutettu, EU:n pääomamarkkinoiden koko monimuotoisuutta – globaaleista keskuksista alueellisesti yhdentyneisiin verkostoihin ja paikallisiin aloitteisiin – olisi kehitettävä edelleen yritysten rahoituslähteiden lisäämiseksi, hiilestä irtautumisen edistämiseksi ja kestävämpään talouteen siirtymiseksi.

Komission ehdotukset, jotka koskevat EU:n seuraavaa monivuotista rahoituskehystä, tukevat täysimääräisesti kansallisten viranomaisten ja yksityissektorin investointien lisäämistä ja parantamista. Kuten edellä mainittiin, komissio aikoo varmistaa, että talouspolitiikan EU-ohjausjakson ja EU:n rahoituksen välillä on tiiviimpi yhteys vuosina 2021–2027 (ks. laatikko jäljempänä). Lisäksi uusi InvestEU-ohjelma[9] kokoaa saman ohjelman alle lukuisia EU:n rahoitusvälineitä, joiden avulla voidaan tukea investointeja. Tämän myötä EU voi myöntää rahoitusta strategisiin investointihankkeisiin Euroopassa yksinkertaisemmin, tehokkaammin ja joustavammin. Seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä parannetaan jo olemassa olevia käytäntöjä. Näin EU:n ohjelmia hyödynnetään johdonmukaisemmin ja EU:n rahoituksen lisäarvo maksimoidaan samalla kun kansallisen tason uudistuksia tuetaan talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä. Perimmäisenä pyrkimyksenä on saavuttaa tehokkaasti EU:n painopisteiden mukaiset tavoitteet.

Laatikko: Talouspolitiikan EU-ohjausjakson ja EU:n koheesiorahoituksen parempi yhteensovittaminen

EU-ohjausjakson yhteydessä esiin tulleisiin haasteisiin vastaaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta investoinnit lisääntyisivät ja tehostuisivat ja tätä kautta sosioekonominen ja alueellinen yhteenkuuluvuus vahvistuisi kaikkialla EU:ssa. Samalla investoinnit ovat joissakin tapauksissa tarpeen sitä varten, että niillä tuetaan maakohtaisten suositusten toteuttamista. EU:n koheesiorahoituksen ja talouspolitiikan EU-ohjausjakson avulla toteutetun talouspolitiikan koordinoinnin välillä on jo nyt muodollisia yhteyksiä. Se, että näiden toimien välille luodaan vieläkin suurempaa synergiaa ja täydentävyyttä, voi hyödyttää suuresti molempia prosesseja.

Jotta yhteensovittaminen onnistuisi, vuoden 2019 EU-ohjausjaksossa keskitytään aiempaa voimakkaammin investointitarpeiden arviointiin ja näin hankitaan tietoa ohjelmakauden 2021–2027 päätöksiä varten. Vuoden 2019 maaraporttien analyyseissa tarkastellaan kunkin maan investointitarpeita, tarvittaessa myös alakohtaisesta ja alueellisesta näkökulmasta. Tämän analyysin pohjalta maaraportin uudessa liitteessä osoitetaan investointitarpeet, joilla on merkitystä Euroopan aluekehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahasto plussan ja koheesiorahaston kannalta kaudella 2021–2027. Näin saadaan vankka analyyttinen panos jäsenvaltioiden kanssa ohjelmasuunnittelusta käytävään vuoropuheluun.

Lisäksi komissio aikoo vuoden 2019 maakohtaisia suosituksia koskevien ehdotustensa yhteydessä yksilöidä maaraporttien pohjalta painopistealat, joilla olisi edistettävä kasvua lisääviä uudistuksia julkisten ja yksityisten investointien avulla.

[8] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle: *Pääomamarkkinaunionin luomista koskeva toimintasuunnitelma* (COM/2015/468 final).
[9] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi InvestEU-ohjelman perustamisesta (COM/2018/439 final).

Uudistusten kohdistaminen tuottavuuden kasvuun, osallistavuuteen ja instituutioiden laatuun

Laadukkaita investointeja on tehtävä samanaikaisesti kun toteutetaan asianmukaisia rakenneuudistuksia. Tulevaisuuteen tähtäävä lähestymistapa kasvuun edellyttää, että kansallisten uudistuspyrkimysten painopiste pidetään kolmella keskeisellä osa-alueella: tuottavuuden kasvu, osallistavuus ja instituutioiden laatu.

Tuottavuuden kasvun lisääminen olisi asetettava kansallisten uudistusten keskeiseksi tavoitteeksi. Jotta tuottavuutta lisääviä teknologioita voitaisiin ottaa käyttöön laajemmin ja nopeammin, tarvitaan kohdennettuja toimenpiteitä (esim. verokannustimia), joilla edistetään tähän tavoitteeseen liittyviä investointeja. Lisäksi on kehitettävä osaamista ja luotava tiiviimpiä yhteyksiä koulutusjärjestelmien ja yritysten välille. Kehittyneet digitaaliteknologiat, kuten suurteholaskenta, kyberturvallisuus ja tekoäly, ovat nyt riittävän kypsiä otettavaksi käyttöön ja levitettäväksi laajemmalle. Tämä voi synnyttää uusia tulonlähteitä ja työpaikkoja, jos yritysten kannustimet ovat oikeat.

Jäsenvaltioiden olisi sekä kollektiivisesti että kunkin erikseen otettava vastuu siitä, että sisämarkkinoiden hyödyntämätön potentiaali otetaan käyttöön. Hyvin toimivat tavara- ja palvelumarkkinat ovat innovoinnin ja teknologian levittämisen ohella keskeinen tuottavuuden kasvua edistävä tekijä, sillä niiden avulla resurssit voidaan kohdentaa tehokkaammin. Joissakin jäsenvaltioissa liiketoimintaympäristö on suotuisa, kun taas toisissa tarvitaan perusteellisempia uudistuksia, jotta tavara- ja palvelumarkkinoille olisi helpompaa tulla ja niiltä poistua. Uudistuksia tarvitaan erityisesti energia-, televiestintä-, liikenne-, yrityspalvelu- ja vähittäismarkkinoilla. Voitontavoittelupyrkimyksiä suojataan edelleen tavalla, joka hidastaa innovaatioiden ja uusien liiketoimintamallien, esimerkiksi yhteistyö- ja kiertotalouden, käyttöönottoa. Maksukyvyttömyysmenettelyt eivät useinkaan ole riittävän tehokkaita, jotta uudet yritykset saisivat resursseja käyttöönsä.

Tarvitaan lisäuudistuksia oikean tasapainon löytämiseksi työmarkkinoiden joustavuuden ja turvallisuuden välille. Työlainsäädännön ja sosiaaliturvajärjestelmien olisi tarjottava turvaa kaikentyyppisille työntekijöille, helpotettava siirtymistä työpaikasta ja työmarkkina-asemasta toiseen, edistettävä liikkuvuutta ja joustavuutta sekä puututtava tehokkaammin työmarkkinoiden segmentoitumiseen ja työssäkäyvien köyhyyteen. Näissä kysymyksissä on keskeistä tehostaa aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä ja julkisia työvoimapalveluja. Myös vero- ja politiikkakannustimet, joilla pyritään lisäämään naisten osallistumista työmarkkinoille, voisivat joissakin jäsenvaltioissa lisätä tuottavuutta merkittävästi.

Myös osallistavuuden olisi oltava uudistusten olennainen osa. Näin voitaisiin varmistaa, että tuottavuuden kasvu hyödyttää kaikkia kansalaisia. On keskityttävä entistä enemmän laadukkaaseen koulutukseen sekä aikuiskoulutukseen, erityisesti matalan osaamistason työntekijöiden osalta (ks. aihetta koskeva laatikko). Lisäksi vero- ja etuusjärjestelmät on suunniteltava oikein ja innovatiivisesti ja terveydenhuollon, lastenhoidon ja pitkäaikaishoidon saatavuudesta ja laadusta on pidettävä huolta.

Palkkojen kasvu, joka johtuu tuottavuuden kasvusta, voi vähentää eriarvoisuutta ja tukea elintasojen lähentymistä ylöspäin. Reaalipalkkojen keskimääräinen kehitys jäi myös vuonna 2017 jälkeen tuottavuuden kehityksestä, mikä vastaa pidemmän aikavälin suuntausta. Kun yhä harvemmista asioista sovitaan keskitetysti, toimenpiteet, joilla pyritään vahvistamaan työmarkkinaosapuolia instituutioina, voisivat olla hyödyllisiä maissa, joissa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on heikkoa tai joissa se on heikentynyt kriisin seurauksena.

Köyhyyden ja eriarvoisuuden torjuminen edellyttää myös osallistavia ja tehokkaita vero- ja etuusjärjestelmiä. Kansallisissa vero- ja etuusjärjestelmien uudistuksissa olisi keskityttävä siihen, että etuudet ja järjestelmän kattavuus ovat riittäviä ja että kannustimet työmarkkinoille osallistumiseen optimoidaan. Useissa jäsenvaltioissa on edelleen olennaisen tärkeää torjua veropetoksia ja veronkiertoa, jotta voidaan varmistaa oikeudenmukainen taakanjako veronmaksajien välillä ja jotta investointeihin, joiden avulla tarjotaan korkealaatuisia julkisia palveluja, olisi käytettävissä verotuloja. Pelkästään yritysten arvioidaan kiertävän EU:ssa veroja vuosittain 50–70 miljardin euron arvosta.

Jäsenvaltioiden olisi edelleen edistettävä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on aktivoida ihmisiä ja lisätä heidän sosiaalista osallisuuttaan. Lisäksi olisi pyrittävä siihen, että kaikki voivat saada kohtuuhintaisia ja laadukkaita hoitopalveluja. Erityisesti tarvitaan politiikkatoimia, joilla edistetään epätyypillisissä työsuhteissa olevien työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kuulumista sosiaaliturvajärjestelmiin. Jos korkealaatuisia hoitopalveluja, esimerkiksi lastenhoito- tai pitkäaikaishoitopalveluja, olisi tarjolla enemmän, naisilla olisi paremmat mahdollisuudet saada työtä ja pysyä työelämässä ja lasten ja heikommassa asemassa olevien ryhmien köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski pienenisi. Se, että tehostetaan toimia, joiden avulla maahanmuuttajat saadaan osallistumaan työmarkkinoille, tukisi maahanmuuttajien kotoutumista yhteiskuntaan yleisemminkin. Jotta voidaan varmistaa julkistalouden kestävyys ja ylläpitää laadukkaan terveydenhuollon yleistä saatavuutta, jäsenvaltioiden on lisättävä kustannustehokkuutta. Niiden on panostettava innovointiin, muodostettava perusterveydenhuollosta, avohoidosta ja sairaalahoidosta eheämpi kokonaisuus sekä vahvistettava terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteyksiä, jotta ikääntyvän väestön tarpeisiin voidaan vastata. Näiden toimien tueksi on myös tarpeen keskittyä entistä enemmän ennaltaehkäisyyn.

Hyvin toimivat instituutiot lisäävät kasvua ja ovat edellytys muiden uudistusten onnistumiselle. Empiiriset analyysit osoittavat, että instituutioiden korkeampi laatu on yleisesti yhteydessä suurempaan tuottavuuteen. Laatuun liittyviä osa-alueita ovat esimerkiksi julkishallinnon tehokkuus, julkisten palvelujen digitoinnin taso, sääntely-ympäristön laatu ja vakaus, korruption torjunta ja oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen. Kaikilla näillä osa-alueilla voi olla vaikutusta investointipäätöksiin, ja instituutioiden laatua näillä osa-alueilla voitaisiin parantaa jakamalla ja toteuttamalla laajemmin EU:n parhaita käytäntöjä. Jäsenvaltioiden olisi myös tarkasteltava järjestelmällisemmin hallinto- ja ohjausjärjestelmiensä laatua ja puututtava aktiivisesti havaitsemiinsa puutteisiin.

Oikeusvaltioperiaate, toimiva oikeuslaitos ja vankka korruptiontorjuntajärjestelmä ovat keskeisiä, kun halutaan houkutella yritystoimintaa ja mahdollistaa talouskasvu.. Tässä on kyse erityisesti tuomioistuinjärjestelmän riippumattomuudesta ja tehokkuudesta samoin kuin sellaisesta kokonaisvaltaisesta korruptionvastaisesta lähestymistavasta, jossa yhdistyy korruption ennaltaehkäisy, tehokas syyttäminen ja rangaistukset. Nämä on yhdistettävä julkisen sektorin avoimuuteen ja lahjomattomuuteen, väärinkäytösten paljastajien tehokkaaseen oikeudelliseen suojeluun, tiedotusvälineiden riippumattomaan toimintaan ja tiiviimpiin yhteyksiin kansalaisyhteiskunnan kanssa. Joissakin jäsenvaltioissa lainvalvonnan tehostamista on täydennettävä asianmukaisilla ennaltaehkäisytoimilla sekä kannustimilla, jotka koskevat sähköisten maksujärjestelmien tai digitaalisten sovellusten käyttöä harmaan talouden torjumiseksi.

Nyt kun talouskasvu on vielä voimissaan, olot ovat parhaat mahdolliset menestyksellisille uudistuksille. Silti joissakin maissa uudistusvauhti on hidastumassa. Komissio haluaa tukea ja kannustaa kansallisen tason uudistuksia ja on siksi ehdottanut uudistusten tukiohjelman perustamista.[10] Tämä EU:n uusi talousarvioväline vuosille 2021–2027 pyrkii kannustamaan uudistuksiin rahoitusta tarjoamalla ja teknistä apua lisäämällä. Välineen perustana on nykyisen rakenneuudistusten tukiohjelman menestys ja suuri kysyntä.

Makrotalouden vakauden ja terveen julkistalouden varmistaminen

Makrotalouden epätasapainot EU:ssa ovat vähentyneet, mutta haavoittuvuustekijöitä on edelleen. Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden riskien kokonaisvaltainen uudelleenarviointi voi johtaa siihen, että sijoittajat arvioivat uudelleen joidenkin jäsenvaltioiden vanhoja riskejä, kuten korkeaa velkatasoa, pankkisektorille jääneitä heikkouksia ja vähäistä finanssipolitiikan liikkumavaraa. Jotta suuria varantoepätasapainoja voitaisiin edelleen korjata, suurta yksityistä ja julkista velkaa on vieläkin pienennettävä ja rahoitusalaa edelleen vahvistettava. Tämän myötä syntyy välttämätöntä finanssipoliittista liikkumavaraa, jonka avulla voidaan varmistaa pitkän aikavälin kestävyys, parantaa valmiuksia selviytyä tulevista kriiseistä ja vapauttaa varoja tulevia investointeja varten.

On edelleenkin olennaisen tärkeää toteuttaa uskottavia toimia sovittujen finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi EU:n yhteisten sääntöjen mukaisesti. Monissa maissa velka on edelleen suuri, mikä vähentää kielteisten tulohäiriöiden sietokykyä. Nyt kun talous jatkaa kasvuaan, on oikea aika kasvattaa tarpeellisia finanssipoliittisia puskureita, joilla selvitään seuraavasta laskusuhdanteesta ja kyetään lieventämään sen mahdollisia sosiaalisia ja työllisyysvaikutuksia. Useat jäsenvaltiot ovat vähentäneet julkista velkaa ja saavuttaneet tai ylittäneet julkistalouden keskipitkän aikavälin tavoitteensa, mikä on luonut mahdollisuuksia lisätä julkisia investointeja potentiaalisen kasvun tukemiseksi. Monet muut kärsivät kuitenkin edelleen korkeasta julkisesta velasta, mikä rajoittaa niiden mahdollisuuksia investoida tulevaisuuteen. Nämä maat ovat myös edistyneet vähemmän julkisen velan vähentämisessä viime vuosina. Niiden olisi hyödynnettävä meneillään olevaa talouden laajentumista ja luotava puskureita, lujitettava edelleen julkistalouttaan erityisesti

[10] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uudistusten tukiohjelman perustamisesta (COM/2018/391 final).

rakenteellisesti ja asetettava etusijalle menoerät, jotka parantavat häiriönsietokykyä ja kasvupotentiaalia. Vakaus- ja kasvusopimuksessa vahvistetaan selkeät säännöt, joilla vastuullinen finanssipolitiikka varmistetaan.

Julkistalouden laadun ja koostumuksen parantaminen on keskeinen osa jäsenvaltioiden finanssipolitiikkaa ja tärkeä tekijä makrotalouden vakauden varmistamisessa. Tulopuolella olisi otettava käyttöön tehokkaita verojärjestelmiä, jotka kannustavat investointeihin ja kasvuun. Menopuolella on tarpeen arvioida menoja uudelleen ja panna etusijalle menot, jotka tuottavat kasvua ja yhdenvertaisuutta pitkällä aikavälillä.

Keskeistä on myös julkistalouden pitkän aikavälin kestävyyden varmistaminen. Ihmiset elävät nykyään pitempään terveinä, mutta väestörakenteen muutos myös aiheuttaa kasvavia paineita hyvinvointijärjestelmille. Eläkeuudistukset, joilla pyritään mukauttamaan työelämän ja eläkkeelle jäämisen tasapainoa ja tukemaan täydentäviä eläkesäästöjä, ovat edelleen olennaisen tärkeitä. Tällaisten uudistusten toteuttaminen on usein poliittisesti vaikeaa, ja niiden peruuttamista olisi vältettävä, sillä se voisi vaarantaa julkistalouden kestävyyden sekä vähentää kasvupotentiaalia ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta. Myös julkisten hankintojen parempi hallinnointi voisi merkittävästi tehostaa julkista varainkäyttöä useissa jäsenvaltioissa.

Rahoitusalan häiriönsietokyky on parantunut, mutta pyrkimyksiä järjestämättömien lainojen vähentämiseksi ja valvontakehysten lujittamiseksi on jatkettava. Vaikka jotkin jäsenvaltiot ovat vähentäneet järjestämättömiä lainoja huomattavasti, toisissa tarvitaan lisätoimia muun muassa maksukyvyttömyystapausten osalta. Komissio on maaliskuussa 2018 esittänyt toimenpiteitä[11] järjestämättömien lainojen torjuntaa Euroopassa koskevan toimintasuunnitelman[12] mukaisesti. Kyseisten toimenpiteiden hyväksyminen tukee järjestämättömien lainojen vähentämistä. On hyödynnettävä laajemmin mahdollisuuksia, joita teknologinen kehitys ja täysin yhdentyneet markkinat valmiiksi saadussa pankkiunionissa voivat tarjota. Makrovakauspuitteita on tarpeen mukauttaa ylikuumenemisriskien torjumiseksi ja uusien epätasapainotilojen ehkäisemiseksi. Kansallisia valvontapuitteita ja niiden koordinointia olisi edelleen parannettava sen varmistamiseksi, että rahanpesun torjuntaa koskevat EU:n säännöt pannaan täysimääräisesti täytäntöön ja että pankit ehkäisevät ja hallitsevat riskejä riittävästi.

PÄÄTELMÄT JA JATKOTOIMET

EU:n ja sen jäsenvaltioiden on toteutettava määrätietoisia ja yhtenäisiä politiikkatoimia, jotta lupaukset tulevaisuuden osallistavasta ja kestävästä kasvusta toteutuvat. Tämä on entistä tärkeämpää nyt kun epävarmuus maailmassa kasvaa. Euroopan on lisättävä kasvupotentiaaliaan sekä taloudellista ja sosiaalista kestokykyään niin että sen kyky selviytyä häiriöistä ja muuttaa pitkän aikavälin haasteita mahdollisuuksiksi vahvistuu.

[11] Pakettiin sisältyy ehdotus direktiiviksi luoton hallinnoijista, luotonostajista ja vakuuksien realisoimisesta, ehdotus asetukseksi vakavaraisuusasetuksen muuttamisesta ja suunnitelma kansallisten omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamisesta.

[12] Euroopan unionin neuvosto, neuvoston päätelmät järjestämättömien lainojen käsittelyä koskevasta toimintasuunnitelmasta Euroopassa, 11.7.2017.

Jäsenvaltioiden olisi otettava kansallisissa toimenpiteissään ja strategioissaan sekä erityisesti kansallisissa uudistusohjelmissaan huomioon komission tässä vuotuisessa kasvuselvityksessä määrittelemät painopisteet. Samalla niiden olisi nopeutettava uudistusohjelmiensa ja maakohtaisissa suosituksissa esitettyjen keskeisten uudistusten täytäntöönpanoa. Edistääkseen kasvua lisääviä investointeja niiden olisi hyödynnettävä täysimääräisesti politiikka- ja rahoitusvälineitä, jotka ovat niiden käytettävissä EU:n tasolla. On erityisen tärkeää varmistaa – seuraavaa monivuotista rahoituskehystä koskevien komission ehdotusten mukaisesti – entistäkin parempi synergia talous- ja sosiaalipolitiikan EU-tason koordinoinnin yhteydessä vahvistettujen painopisteiden ja EU:n talousarviosta saatavan rahoituksen välillä.

Komissio jatkaa jäsenvaltioiden kanssa vuoropuhelua talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä. Sen tavoitteena on päästä yhteisymmärrykseen tulevien maaraporttien polttavimmista haasteista sekä määritellä seuraavien maakohtaisten suositusten painopistealueet. Kansalliset tuottavuuskomiteat voisivat osallistua kansallisiin keskusteluihin tuottavuuden parantamisesta tarjoamalla laadukkaita ja riippumattomia analyyseja ja parantamalla uudistusten kansallista omistajuutta.[13] Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että työmarkkinaosapuolet ja kansalliset parlamentit otetaan täysimääräisesti mukaan uudistusprosessiin. Niiden osallistuminen yhdessä kansalaisyhteiskunnan laajemman osallistumisen kanssa on olennaisen tärkeää, jotta voidaan parantaa uudistusten omistajuutta ja legitiimiyttä ja saada aikaan parempia sosioekonomisia tuloksia.

[13] Tällä hetkellä kolmetoista jäsenvaltiota on nimennyt kansallisen tuottavuuskomitean: euromaista Alankomaat, Irlanti, Kreikka, Kypros, Liettua, Luxemburg, Portugali, Ranska, Slovenia ja Suomi sekä muista kuin euromaista Tanska, Unkari ja Romania.